

Maliszewski, Przemysław

"Materiały i Sprawozdania Konserwatorskie Województwa Krakowskiego", 1, Kraków 1968 : [recenzja]

Ochrona Zabytków 22/3 (86), 245

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

*Materiały i Sprawozdania Konserwatorskie Województwa Krakowskiego*¹. Pod powyższym tytułem ukazał się pierwszy tom organu Zespołu Dokumentacji Zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krakowie. Wydawnictwo to jest w pewnej mierze kontynuacją wydanych przed ponad dziesięć laty dwóch zeszytów *Wiadomości Konserwatorskich*², ale — co z uznaniem należy podkreślić — bez pewnych ich niedociągnięć. Program *Wiadomości...* był zbyt rozbudowany, o bardzo różnorodnej tematyce artykułów — w sumie dość przypadkowych, od popularyzatorsko-sprawozdawczych do technologiczno-konserwatorskich. *Materiały i Sprawozdania...* zawęziły swą problematykę do publikowania rzeczy potrzebnych: do sprawozdań z działalności Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krakowie i materiałów archiwalnych gromadzonych przez wiele lat w archiwum Konserwatora, a przejętych przez niedawno utworzony Zespół Dokumentacji Zabytków. Taki program organu konserwatorskiego w skali województwa, sformułowany zresztą wyraźnie we wstępie przez H. Pieńkowską, wydaje się być najwłaściwszy, co najłatwiej będzie wykazać na przykładzie omawianego zeszytu. Jego część pierwsza, w dziale „Sprawozdania”, zawiera opracowanie H. Pieńkowskiej pt. *O zagospodarowaniu zabytków województwa krakowskiego*. Jest to artykuł omawiający problematykę tematu: trudności, sukcesy, zagadnienia prawne i plany na przyszłość. Ponadto zebrano tu duży materiał dokumentacyjny w postaci szczegółowych tablic i zestawień rzeczowych, jakościowych, i ilościowych. Wydaje się, że jest to najcenniejsza część pracy, albowiem materiał ten, dotychczas gruntownie rozproszony, został zebrany z niezliczonych pism, sprawozdań, urzędowych zestawień i dokumentacji, i — praktycznie rzecz biorąc — nie do odtworzenia w przyszłości. A jest to materiał cenny. Dla przykładu: jeden ze spisów wymienia obiekty zabytkowe zagospodarowane na cele użytkowe, podając miejscowość, powiat, rodzaj zabytku, jego styl i czas powstania, grupę i wreszcie obecnego użytkownika. Obiektów tych jest 152. Dopiero w tym zestawieniu widać ogrom pracy Władz Konserwatorskich i nakładów finansowych Państwa. Ponadto jest to materiał historyczny w sensie dosłownym: kto odbudował, kiedy, jakim kosztem, kto prowadził badania. Nie jest łatwo uzyskać te dane przy obecnym zróżnicowaniu i rozproszeniu dokumentacji dla obiektów przy których prowadzono prace konserwatorskie nawet stosunkowo niedawno.

W dziale „Materiały” M. Majka publikuje obszerną pracę *Nie zachowane dwory Ziemi Krakowskiej*. Ściśle, chodzi tu o dwory, które znikły w końcu wieku XIX i w wieku XX. Praca ta, do której rozproszone materiały zostały starannie zebrane z wielu źródeł, często trudno dostępnych (zbiory prywatne), składa się z dwóch części: część pierwsza, to ogólne omówienie problematyki i przegląd dworów z próbą analiz stylistycznych i ujęcia w grupy pokrewne, przy porównaniu z materiałem istniejącym. Część druga, to katalog zawierający: nazwę miejscowości, jej krótkie dane historyczno-własnościowe, historię obiektu, możliwie dokładny opis katalogowy, biblio-

grafię, oraz dane o inwentaryzacjach pomiarowych i ikonografii, z podaniem miejsca ich przechowywania. Katalog zawiera 55 pozycji. W części pierwszej, w tekście, zostały umieszczone plany, na końcu artykułu — przekazy ikonograficzne. O ile część pierwsza pracy, którą można by nazwać interpretacyjną (nie wdając się w tym przypadku w ocenę jej wartości), może być zawsze dyskusyjna, w zależności od stanu badań, znajomości materiału porównawczego, czy przyjętych założeń teoretycznych — o tyle część katalogowa pracy ma wartość dokumentalną dużej wagi. Zebrano tu wiadomości historyczne, pomiary i przekazy ikonograficzne do 55 nie istniejących dworów jednego regionu. Jest to ważny przyczynek materiałowy do dziejów architektury polskiej.

Wydaje się, że następne numery *Materiałów i Sprawozdań...*, utrzymując się w dotychczasowym profilu, powinny silniej jeszcze akcentować części sprawozdawcze i dokumentacyjne opracowań. Dla przykładu: w artykule H. Pieńkowskiej odczuwa się brak w niektórych zestawieniach szczegółowych dat prac przy konserwowanych zabytkach, a także autorów projektów, lub przynajmniej nazw instytucji prowadzących roboty. W opracowaniu M. Majki nie zostały w pełni wykorzystane istniejące zespoły pomiarów; ograniczono się w pewnych przypadkach jedynie do reprodukcji rzutu przyziemia, pomijając istniejące przekroje i rysunki elewacji (Łapsze Niżne, Niegardów — inwentaryzacje pomiarowe w zbiorach Instytutu Sztuki PAN, Warszawa). Nie wydaje się to być słuszne, tym bardziej, że są to przecież unikalne pomiary obiektów nie istniejących.

Omawiany pierwszy zeszyt ukazał się w niedużym nakładzie 500 egzemplarzy. Wbrew pozorom, jest to dla tak specjalistycznego wydawnictwa ilość wystarczająca. Zeszyt wydany jest starannie, techniką kserograficzną. Technika ta, przy dobrym wykonaniu i przy ładniejszym niż zastosowano w *Materiałach i Sprawozdaniach...* kroju czcionek, wydaje się być wystarczająca dla wydawnictwa specjalistycznego o niewielkim nakładzie; ponadto, co ważne, zastosowanie jej pozwala drukować stosunkowo szybko i tanio. Wkładki ilustracyjne na kliszach siatkowych jakością nie ustępują ilustracjom zamieszczanym np. w Katalogu Zabytków Sztuki w Polsce. Wreszcie, osobne wyrazy uznania należą się Z. Jeżo za projekt okładki.

Należy przypuścić, że inne ośrodki konserwatorsko-dokumentacyjne, posiadające przecież równie bogato rozbudowane archiwa i równie cenne osiągnięcia realizacyjne na swoim terenie, podejmą cenną inicjatywę Wydziału Kultury Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Krakowie i przystąpią do wydawania podobnego typu opracowań. Wiele materiałów dokumentacyjnych ulega rozproszeniu i wiele wiadomości i osiągnięć naprawdę istotnych ulega zapomnieniu, co staje się niepowetowaną stratą tak dla historii konserwatorstwa polskiego, jak i polskiej historii sztuki.

Przemysław Maliszewski

¹ *Materiały i Sprawozdania Konserwatorskie Województwa Krakowskiego*, 1, Kraków, 1968 r. Redaguje Zespół: M. Kornecki (Redaktor), A. Kydryńska, M. Majka, H. Pieńkowska (Kierownik Zespołu).

² *Wiadomości Konserwatorskie*, Kraków, IX. 1957 r. *Wiadomości Konserwatorskie*, Kraków, V. 1958 r.